

Vastuvõtmise kuupäev : 14/01/2025

Kohtuasi C-776/24 [Bopuis]ⁱ**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

12. november 2024

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Tribunal du travail francophone de Bruxelles (Brüsseli prantsuskeelne töökohus, Belgia)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

5. november 2024

Kaebaja:

CJ

Vastustaja:

Service fédéral des Pensions (SFP)

I. Põhikohtuasja ese

- 1 CJ palub tühistada 17. aprilli 2023. aasta otsuse, millega Service Fédéral des Pensions (Belgia föderaalne pensioniamet, edaspidi „SFP“) teatas talle, et tal ei ole alates 1. augustist 2021 õigust töötaja vanaduspensionile.

Seda otsust põhjendati järgmiselt:

„[...] vastavalt 21. mai 1991. aasta seadusele, mis käsitleb Belgia ja rahvusvahelise avaliku õiguse alusel loodud institutsioonide pensioniskeemide vahekorda (edaspidi „21. mai 1991. aasta seadus“), on pensioniõigused, mille te olete omandanud töötajate pensioniskeemis, Euroopa Liidu institutsioonide skeemi üle kantud. [...]“.

ⁱ Käesoleval kohtuasjal on väljamõeldud nimi. See ei vasta ühegi menetlusosalise tegelikule nimele.

II. Faktilised asjaolud

- 2 CJ töötas Belgias aastatel 1972–1992 töötajana ja iseenda tööandjana. 1. aprillil 1994 sai temast ELi ametnik ja 1. jaanuaril 1995 nimetati ta alaliselt ametisse.
- 3 CJ taotles 29. mail 1995 enda kui Belgia töötaja pensioniõiguste ülekandmist Euroopa Ühenduste pensioniskeemi (edaspidi „ülekandmine“).
- 4 SFP teatas 15. juulil 1996 CJ-ile oma otsusest, mis sisaldas ülekantavate pensioniõiguste summat. 4. novembril 1996 tegi ta selle summa Euroopa Ühenduste Komisjonile teatavaks.
- 5 CJ küsis 14. juulil 2019 SFP-lt, millal on tema pensioni alguse kuupäev. 7. augustil 2020 täpsustas ta: „Annan teile teada, et olen rahvusvaheline ametnik ja õigused on üle kantud kooskõlas kehtivate eeskirjadega [...]“.
- 6 SFP vastas 12. augustil 2020 järgmiselt:

„[...] juhul, kui Euroopa Komisjon on kogu teie teenistusstaaži üle võtnud, taandub teil töötaja vanaduspension arvutustulemus nulliks“.
- 7 CJ esitas 8. märtsil 2022 SFP-le töötaja vanaduspension taotluse.

25. mail 2022 tegi SFP CJ-ile teatavaks kaks otsust:

 - esimene otsus, millega talle määratakse alates 1. augustist 2021 töötaja vanaduspension, mille brutosumma on 533,85 eurot kuus;
 - teine otsus, millega talle määrati alates 1. augustist 2022 (kuupäev, mida SFP arvestas asjaomase isiku Euroopa Komisjonis teenistusest lahkumise kuupäevana) töötaja vanaduspension, mille brutosumma on 577,85 eurot kuus.
- 8 CJ palus 10. juunil 2022 SFP-lt dokumentide koopiaid:

„[...] Esimene neist dokumentidest on tähtitud kiri, mis saadeti mulle kindlasti 1996. aasta lõpus ja millega pidi mulle [21. mai 1991. aasta seaduse] artikli 6 lõike 1 kohaselt teatama ülekantavad summad ja arvutuste aluseks võetud andmed, et saada minu nõusolek või et oleks võimalik esitada vastuväiteid. [...] seetõttu palun teil edastada nii selle kirja koopia kui ka vastuvõtuteatise koopia, millele ma oleksin pidanud alla kirjutama. Olen tuvastanud, et nende tõendite puudumine toob kaasa toimiku ja sellest tuleneda võivate toimingute tühisuse, sealhulgas on tühised need rahaliste vahendite ülekandmise taotlused, mille võivad teile saata Euroopa Liidu institutsioonid, kuna ei ole toimunud õiguste üleminekut, mis saaks sellist taotlust hõlmata.“

9 SFP vastas 4. juulil 2022 järgmiselt:

„[...] kirjale on lisatud koopia arhiividokumentidest, mis puudutavad pensionisumma ülekandmist Euroopa Ühenduste Komisjonile.

Ainsad leitud dokumendid on:

- teade, mis saadeti teile 15. juulil 1996 ja milles oli ära toodud ülekantav summa ja selle arvutuskäik;
- seejärel komisjonile saadetud kiri.

Komisjon pidi teiega seejärel ühendust võtma, et ülekandmine lõpule viia ja seejärel meilt ülekantavat summat nõuda. Kuna seejärel ühtegi toimingut ei tehtud, see juhtum lõpetati, toimik arhiveeriti ja skaneeriti“.

10 CJ vastas 6. juulil 2022 SFP-le:

„[...] Täheldasin hiljuti, et mis puutub [21. mai 1991. aasta seadusesse], täpsemalt selle artiklist 6 tulenevatesse täitmiskohustustesse, ei tehtud mulle sel ajal (1995, 1996, 1997. aastal) teatavaks kummagi ülekantava pensioni aastasummat koos selle arvutamise aluseks võetud andmetega, mis oleks tulnud mulle tähitud kirjadega teatavaks teha. [...] Kuna neid teateid ei saadud, tuleb 21. mai 1991. aasta seaduse artikli 6 kohaselt seega järeldada, et lõplikud pensioni aastasummad on kindlaks määramata. Järelikult on täidetud kõik vajalikud tingimused, et Belgia riik võiks seaduse artikli 7 kohaselt maksta mulle vanaduspensionini ning et ülekandmistaotluse saaks tagasi võtta, mida ma palun käesolevaga teil asjassepuutuvalt arvesse võtta. Ma ei soovi nimelt enam, et mu pensioniõigused, mille ma olen omandanud Belgia riigi pensioniskeemides, Euroopa Liidu institutsioonide pensioniskeemi üle kantaks. [...] Praeguseks on teie talitused välja arvutanud pensioni, mida tuleb mulle igal kuul maksta, ja teinud 24. juunil 2022 esimese väljamakse. Kinnitan, et see olukord on minu hinnangul kooskõlas toimiku hetkeseisuga ja seda ei ole vaja muuta [...]“

11 SFP vastas 3. novembril 2022:

„[...] anname teile kinnituse oma 4. juuli 2022. aasta kirja, pensioniotsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjonile saadetud kirja kohta; need on ära toodud lisas.“

12 SFP teatas 6. detsembril 2022:

„[...] teatame käesolevaga, et teie kui töötaja ja kui iseenda tööandja vanaduspensioniga seotud summadele, mille föderaalne pensioniamet on välja maksnud alates 1. augustist 2021 (= teie pensioni algus), on teil olnud õigus ja neid ei nõuta tagasi. Lisaks täpsustame, et Euroopa Ühenduste Komisjon (EMÜ) ei ole meile hiljuti mingit konkreetset taotlust esitanud.“

- 13 Euroopa Komisjon (individuaalsete maksete haldamise ja maksmise amet (PMO, edaspidi „PMO“) pöördus 13. märtsil 2023 SFP poole järgmises sõnastuses:

„Käesolevaga kinnitan, et asjaomane isik [CJ] on andnud nõusoleku, et teie organisatsiooni skeemis omandatud pensioniõigused kantaks üle meie pensioniskeemi. Vastavalt eelviidatud seadustele ja meie personalieeskirjade VIII lisa artikli 11 lõikele 2 palume teil teha [...] komisjoni kontole [...] igal kuul perioodilised maksed, mis vastavad pensionisummale alates 1. augustist 2022. [...]“.

- 14 SFP vastas 21. märtsil 2023:

„Kinnitame, et oleme kätte saanud teie saadetud (kirjale lisatud) taotluse [CJ-i] (sündinud 5.7.1956) õiguste ülemineku jõustumise kohta. Pensioni alguse kuupäev: 1.8.2022. Märgime aga, et SFP on just sellest kuupäevast alates maksnud talle kaht Belgia õigusega ette nähtud vanaduspensioni (töötajate ja iseenda tööandjate skeemist)! Asjaomane isik teatas meie talitustele, et ta on oma õiguste ülemineku taotluse vormivea tõttu tagasi võtnud. Seejärel nõudis ta nende vanaduspensionide maksmist, mis on talle Belgia õiguse alusel ette nähtud. Siiski tundub tema terviktoimiku arhiiviga tutvudes, et menetlus toimus korrakohaselt (1996. aastal) ja seega ei saa õiguste üleminekut (vähemalt töötaja pensioniskeemi osas) tagasi võtta. [...] seega küsin teilt: 1. Kas [CJ] on Euroopa Liidu alalise ametnikuna teie teenistusest vanaduspensionile läinud? 2. Kas ta on alates 1. augustist 2022 saanud vanaduspensioni Euroopa Liidu riigiülesest skeemist?“.

- 15 PMO kinnitas 23. märtsil 2023, et CJ on Euroopa Liidu alalise ametnikuna pensionile jäänud ja on saanud alates 1. augustist 2022 vanaduspensioni Euroopa Liidu institutsioonide pensioniskeemist.

- 16 SFP küsis 29. märtsil 2023 PMO-lt:

„[...] CJ on vaidlustanud sissemaksete ülekandmise Belgia riiklikust skeemist ELi riigiülesele skeemi. Tema sõnul muutus tema taotlus automaatselt kehtetuks, sest tal ei olnud võimalik teie talitustele 1996. aastal kinnitada, et otsus on talle teatavaks tehtud. Seetõttu ei ole sissemakseid üle kantud. Seega nõudis ta, et talle makstaks alates 1. augustist 2021 välja Belgia pension, millele tal on õigus palgatöötajate ning iseenda tööandjate pensioniskeemide raames. Siiski möönab ta, et ta on alates 1. augustist 2022 saanud ELi pensioni. [...] Kas võiksite meile kinnitada, et teie makstud vanaduspension (alates 2022. aasta augustist) sisaldab 20/45 suurust osa Belgia töötajapensionist 1972–1992. aasta eest? *A contrario*, kui teie talituste makstav pension hõlmab üksnes hilisemaid aastaid kui 1994. aasta (mil ta asus ELi komisjoni teenistusse), kinnitaks see väidet, et sissemaksed on üle kandmata.“

- 17 PMO kinnitas 31. märtsil 2023, et Euroopa Liidu pensionis, mida CJ saab, on ülekandmisest tulenev pensioniõiguslik staaž arvesse võetud, ning edastas selle kohta dokumendi, milles olid ära toodud esialgsed ülekandmisarvutused, CJ-i nõusolek õiguste üleminekuks, nende õiguste ümberarvutus pärast Euroopa Liidu

ametnike personalieeskirjade muutmist ning Euroopa Liidu pensioni määramise teatis, mis tõendas, et pensioniõiguste ülekandmine arvati tema pensioni hulka.

- 18 SFP teatas 31. märtsil 2023 CJ-ile Belgia riiklikust skeemist makstava vanaduspensioni maksete peatamisest. Seda otsust põhjendati nii: „[...] Arvestades, et te olete alates 1. augustist 2022 saanud vanaduspensioni Euroopa Liidu riigiülesest skeemist; arvestades, et staaž, mis on teil kogunenud Belgia töötajate pensioniskeemis, on Euroopa Liidu riigiülesesse skeemi üle läinud; [...]“.
- 19 SFP teatas 17. aprillil 2023 CJ-ile oma otsustest, millega muudeti tema õigust vanaduspensionile ja tunnistati SFP varasem 25. mai 2022. aasta otsus kehtetuks. Seega ei ole CJ-il alates 1. augustist 2021 õigust saada töötaja vanaduspensioni. Alusetult makstud summasid tagasi ei nõuta, sest SFP hinnangul on tegemist SPF-i enda haldusliku veaga.

Need otsused on põhjendatud järgmiselt:

„[...] Muutmise põhjused[:] 29. mail 1995 esitasite [21. mai 1991. aasta seaduse] alusel taotluse, et töötajate pensioniskeemis omandatud pensioniõigused kantaks üle Euroopa Liidu institutsioonide pensioniskeemi.

Eespool viidatud seaduse artikli 6 kohaselt ei saa tööstaaž, mis kogunes töötajate pensioniskeemi raames enne kõnealuse institutsiooni teenistusse asumist, anda õigust saada töötajate pensioniskeemist pensioni. [...]“.

- 20 SFP teatas 16. mail 2023 CJ-ile, et tema käsutuses olevatest andmetest saab järeldada, et 15. juuli 1996. aasta teade ülekantava summa kohta saadeti talle tõepoolest tähitud kirjaga, nagu on ette nähtud 21. mai 1991. aasta seaduse artiklis 6.

III. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu otsus

III. 1. Ülekandmistaotlus on muutunud tagasivõtmatuks

Pensionioõiguste Belgia pensioniskeemidest Euroopa Ühenduste pensioniskeemi ülekandmise korda ja tingimusi on täpsustatud 21. mai 1991. aasta seaduse artiklites 3–7, millele on viidatud allpool nende *ratione temporis* kohaldatavas redaktsioonis.

- 21 Artikkel 3:

„Ametnikel on institutsiooni nõusolekul õigus taotleda, et institutsioonile kantaks üle institutsiooni teenistusse asumisele eelnenud töö ja perioodide eest ette nähtud vanaduspension.“

22 Artikkel 4:

„Artiklis 3 nimetatud taotlus peab vastama allpool loetletud tingimustele, vastasel korral on see kehtetu:

1° see esitatakse pensioniasutusele tähtitud kirjaga hiljemalt ametniku alalise ametisse nimetamise kuule järgneva kuuenda kuu viimasel päeval;

2° sellele on lisatud dokument, mis tõendab institutsiooni nõusolekut. [...]“.

23 Artikkel 5:

„Pärast taotluse saamist määrab pensioniasutus vanaduspensioni suuruse kindlaks kooskõlas III peatüki sätetega.“

24 Artikkel 6:

„Asjaomasele isikule tehakse ülekantava vanaduspensioni aastasumma ja selle kindlaksmääramise aluseks olnud eri andmed tähtitud kirjaga teatavaks niipea, kui pensioniasutus on need kindlaks määranud. Pensioni suuruse kohta tuleb pensioniasutusele esitada vaie hiljemalt teatavaks tegemise kuule järgneva kolmanda kuu viimasel päeval.

Pensioniasutuse vaideotsus tuleb uuesti teatavaks teha. Kui erimeelsused püsivad, tuleb hiljemalt 30 päeva jooksul alates uue teatavaks tegemise kuupäevast esitada kaebus pädevale kohtule.

Kummagi tähtaja möödumisel muutub pensioni suuruse määramine lõplikuks. Kui aga pädevale kohtule on nõuetekohaselt esitatud kaebus, muutub pensioni suuruse määramine lõplikuks alles siis, kui on tehtud seadusjõuga otsus.

Lõplik aastane pensionisumma tehakse institutsioonile teatavaks.“

25 Artikkel 7:

„Kui vanaduspensioni suurus on lõplikult kindlaks määratud,

1° ei või seda enam mingil põhjusel muuta, välja arvatud juhul, kui hiljem kohaldatakse artikli 11 kolmandat lõiku;

2° ei saa asjaomasele isikule maksta vanaduspensioni artiklis 3 mainitud töö ja perioodide või nendega võrdsustatud töö ja perioodide eest. Samuti ei saa seda tööd ja neid perioode enam arvesse võtta muu artiklis 1 nimetatud vanaduspensioni määramisel või arvutamisel;

3° artiklis 3 nimetatud taotlus muutub tagasivõtmatuks, välja arvatud artikli 9 kohaldamise korral.“

26 Artikkel 9:

„Kuni artiklis 11 ette nähtud õiguste ülemineku jõustumiseni võib ametnik institutsiooni nõusolekul ülekandmistaotluse tagasi võtta. Selline tagasivõtmine on lõplik“.

27 CJ esitas 29. mail 1995 vastavalt 21. mai 1991. aasta seaduse artiklile 3 taotluse oma pensioniõiguste ülekandmiseks töötajate pensioniskeemist Euroopa Liidu institutsioonide pensioniskeemi. ELi institutsioonid kiitsid selle taotluse heaks.

28 Vastavalt 21. mai 1991. aasta seaduse artiklitele 5 ja 6 tegi SFP CJ-ile teatavaks 15. juuli 1996. aasta otsuse, milles oli nimetatud ülekantavatele õigustele vastav summa.

29 CJ väidab, et ta ei saanud seda otsust kätte, mistõttu ei hakanud vaidlustamise tähtaeg kulgema, ülekantav summa ei ole lõplik ja seega võib ülekandmistaotluse tagasi võtta.

30 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib järgmist.

- 10. detsembril 1996 täitis ja allkirjastas CJ Euroopa Liidu institutsioonidele adresseeritud avalduse „Office National des Pensions'i (Belgia pensioniamet) skeemis omandatud pensioniõiguste ülekandmine EÜ pensioniskeemi Euroopa Ühenduste ametnike personalieeskirjade VIII lisa artikli 11 lõike 2 alusel“. Selles avalduses volitas ta Euroopa Parlamendi administratsiooni esitama Belgia süsteemile kõik õiguste üleminekuga seotud tõendavad dokumendid.
- 10. augustil 1998 täitis ja allkirjastas CJ Euroopa Liidu institutsioonidele adresseeritud avalduse, milles ta märkis muu hulgas, et „21. mai 1991. aasta seaduse artiklite 11 ja 28 alusel lähevad Belgia pensioniskeemis omandatud pensioniõigused, mille suhtes kohaldatakse eespool nimetatud seaduse artiklit 3, Euroopa Parlamendile üle alates pensioniõiguse tekkimise kuupäevast ning seda nii Belgia õigusaktide kui ka personalieeskirjade kohaselt“.

31 Neid dokumente arvestades ei saa CJ mõistlikult väita, et ta ei olnud sel ajal teadlik otsustest, mis sisaldasid ülekantavatele pensioniõigustele vastava summa arvutuskäiku.

32 CJ-il ei olnud 1996. aastal mingit põhjust SFP otsust vaidlustada. Ülekantavatele õigustele vastav summa on õigesti arvutatud. Ajal, mil ülekandmine muutus tagasivõtmatuks, ei teadnud CJ, et ta saab Euroopa Liidu maksimumpensioni puhtalt oma Euroopa Liidu staaži alusel ja seega tema Belgias kogunenud pensioniõiguslikust staažist sõltumata. Selle ülekandmise taotlemiseks vajalikud toimingud tuli tal teha kuue kuu jooksul pärast alaliselt ametisse nimetamist, mida ta ka tegi.

- 33 Viimaks märgib see kohus, et CJ ei saa tugineda 21. mai 1991. aasta seaduse artiklile 9, kuna seda sätet muudeti alates 1. maist 2004. Tagasivõtmise võimalus kehtib nüüd ainult ametnikule, kes lahkub institutsiooni teenistusest ilma, et tal oleks õigust vanaduspensionile.
- 34 Seega muutus ülekandmistaotlus tagasivõtmatuks, kui SFP teatas 4. novembri 1996. aasta kirjaga komisjonile ülekantava pensioni suuruse.

III.2. Kas 21. mai 1991. aasta seaduses ette nähtud pensioniõiguste ülekandmise ja ülemineku tagasivõtmatkus on Euroopa Liidu õiguses ette nähtud eesmärkide ja korraga vastuolus?

- 35 Euroopa Liidu ametnike personalieeskirjade (edaspidi „personalieeskirjad“) VIII lisas oli 21. mai 1991. aasta seaduse ja CJ-i alaliselt ametisse nimetamise kuupäeval kehtinud redaktsioonis artikli 11 lõikes 2 sätestatud:

„Ametnikul, kes asub ühenduste teenistusse pärast lahkumist ametiasutuse või riikliku või rahvusvahelise organisatsiooni teenistusest või pärast äriühingus töötamist, on õigus alaliselt ametisse nimetamisel¹ lasta ühendustele üle kanda:

- kas ametiasutuses, riiklikus või rahvusvahelises organisatsioonis või äriühingus töötades omandatud vanaduspensionide õiguste kindlustusmatemaatiline väärtus;
 - või kindlasummaline tagasivõtmishind, mida selle ametiasutuse, organisatsiooni või ettevõtja pensionifond peab talle maksuma teenistusest/töölt lahkumise kuupäeval. Sellisel juhul määrab institutsioon, mille teenistuses ametnik on, kindlaks ametniku pensioniõigusliku staaži aastate arvu oma pensioniskeemi raames, arvestades ametniku palgaastet ja teenistusjärku tööleasumisel ning võttes aluseks eelpool nimetatud kindlustusmatemaatilise väärtuse või tagasivõtmishinna.“
- 36 Selle mehhanismi kohaselt kantakse riiklikku pensioniskeemi tehtud sissemaksed seega siis, kui teenistuja nimetatakse alaliselt Euroopa Liidu institutsiooni teenistuses ametisse, neile institutsioonidele üle.
- 37 Ent 21. mai 1991. aasta seadus lahknub personalieeskirjades ette nähtud mehhanismist, kuna pensioniõigusi ei kanta üle sissemaksete ülekandmise teel ega asjaomase isiku alaliselt ametisse nimetamisel; tegelik ülekandmine algab pärast pensionile jäämist nii, et Belgia vanaduspensionide õigused lähevad üle EÜ institutsioonidele.

¹ Nõukogu 22. märtsi 2004. aasta määrusega (EÜ, Euratom) nr 723/2004, millega muudetakse personalieeskirju, asendati sõnad „alaliselt ametisse nimetamisel“ sõnadega „pärast ametisse nimetamist, kuid enne personalieeskirjade artiklis 77 nimetatud vanaduspensionide maksmise õiguse saamist“. Kui CJ 1995. aastal alaliselt ametisse nimetati, ei olnud see muudatus veel jõustunud.

- 38 Üleminekumehhanismiga, mis kehtestati 1991. aasta seadusega, ei muutu ülekandmise hetkel ei Belgia pensioniskeemide õigused ega kohustused. Neist pensioniskeemidest ei maksta EÜ pensioniskeemi mingeid summasid. Need skeemid jäävad ametniku pensioniõiguste eest vastutavaks ja neil on kohustus maksta vastavat pensioni igakuiste osamaksetena alates kuupäevast, mil ametnikul on õigus EÜ pensionile. Institutsioon määrab ametnikule EÜ skeemis Belgia pensioniõiguste kindlustusmatemaatilise väärtuse ja vastutasuks lähevad sellele institutsioonile üle pensioniõigused, mille ametnik on Belgia pensioniskeemides omandanud.
- 39 Seda, miks Belgia otsustas EÜ mehhanismist kõrvale kalduda, selgitati 21. mai 1991. aasta seadust ettevalmistavates materjalides eelarveliste põhjustega²:
- „Käesoleva eelnõuga kehtestatavas süsteemis võib rahvusvahelise institutsiooni ametnik taotleda, et pensioni saamise õiguse tekkimise hetkel [...] kantaks pensioniõigus, mis on kogunenud Belgia skeemis perioodide eest, mis täitusid enne tema asumist rahvusvahelise institutsiooni teenistusse, õiguste ülemineku mehhanismi alusel sellele institutsioonile üle. Võrreldes eelviidatud artiklis 11 sõnaselgelt nimetatud võimalustega, millega kaasneb kõigi pensioniõiguste üleminek siis, kui asjaomane isik alaliselt ametisse nimetatakse, võimaldab valitud lahendus, mis kooskõlastati Euroopa Ühenduste Komisjoni esindajatega, saavutada sarnase tulemuse ning ühtlasi ajatada tehtavad maksed. Selle eelis on ka see, et toimingute eelarvekoormus jaguneb mitme aasta peale.“
- 40 Võttes arvesse 21. mai 1991. aasta seaduse ja personalieeskirjade VIII lisa vahelist erinevust, märkis Conseil d'État (Belgia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu): „Seaduseelnõus sätestatud õiguste ülemineku eeskirjad ei kujuta endast otseses mõttes Euroopa Ühenduste ametnike ja muude teenistujate personalieeskirjade VIII lisa artikli 11 lõike 2 rakendamist Belgia Kuningriigi poolt. Need normid ei kõrvalda seega õiguskindlusetust täiesti, kuigi Euroopa Ühenduste Komisjon on andnud eelnõule oma nõusoleku.“³.
- 41 Vastuseks Conseil d'État' (kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) märkustele täpsustas valitsus, et „Euroopa Ühenduste Komisjoni esindajatega on [...] kokku lepitud, et seadus kinnitatakse Belgia riigi ja komisjoni vahelise kirjaliku kokkuleppega, et vastastikku kooskõlastatud süsteemil oleks edaspidiseks tagatis.“⁴
- 42 Kuigi parlamendi materjalides on öeldud, et Euroopa institutsioonid väljendasid sõnaselget nõusolekut 21. mai 1991. aasta seadusega kehtestatud õiguste ülemineku eeskirjadega, ja et küsimus on komisjoniga kooskõlastamises, ei ole siinne kohus sellisest nõusolekust jälgi leidnud.

² Parlamendi dokument, esindajatekoja 1989.–1990. aasta istungjärk, nr 1274/1, lk 2.

³ Parlamendi dokument, esindajatekoja 1989.–1990. aasta istungjärk, nr 1274/1, lk 23–24.

⁴ Parlamendi dokument, esindajatekoja 1989.–1990. aasta istungjärk, nr 1274/1, lk 2.

- 43 Seda 21. mai 1991. aasta seadust kohaldatakse enne 1. jaanuari 2002 esitatud ülekandmistaotluste suhtes. Alates sellest kuupäevast kaasneb Belgia pensioniskeemides omandatud õiguste ülekandmisega kapitali viivitamatu ülekandmine EÜ pensioniskeemi. Neid uusi õigusnorme ei saa CJ-i juhtumi suhtes kohaldada.
- 44 Personalieeskirjade VIII lisa artikli 11 lõikes 2 ette nähtud pensioniõiguste ülekandmise süsteemiga püütakse hõlbustada siirdumist liikmesriigi avalikust teenistusest või erasektori töökohtadelt EÜ administratsiooni ja tagada ka ühendustele parimad võimalused valida oma teenistusse võimalikult asjatundlikke isikuid, kellel on juba sobilik töökogemus (20. oktoobri 1981. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Belgia, 137/80, EU:C:1981:237, punkt 11).
- 45 Personalieeskirjade VIII lisa artikli 11 lõikega 2 püütakse muu hulgas saavutada seda, et õigusi, mille EÜ ametnikud on oma riigis omandanud, saaks – olenemata sellest, et need võivad olla piiratud ulatusega või koguni tingimuslikud või tulevased või et need on kohe pensioni saamiseks ebapiisavad – asjaomase ametniku jaoks säilitada ja võtta tema karjääri lõpus arvesse pensioniskeemis, millega ta on liitunud, käesoleval juhul ühenduse skeemis (20. oktoobri 1981. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Belgia, 137/80, EU:C:1981:237, punkt 12; 18. aprilli 1989. aasta kohtuotsus Retter, 130/87, EU:C:1989:147, punkt 15).
- 46 CJ-il on õigus saada Euroopa Liidu maksimumpensioni, mille suurus on kindlaks määratud üksnes tema ELi teenistuskäigu alusel.
- Selle mehhanismi kohaselt kaotab ta niisiis pensioniõigused seoses selle kutsetegevusega, millega ta tegeles aastatel 1972–1992 Belgias, ning seda ei juhtuks ilma kõnealuse mehhanismi kohaldamiseta, kuigi seda peetakse tema huve kaitsvaks.
- 47 Lisaks kannab Belgia riik õiguste ülemineku mehhanismi raames igal kuul CJ-i pensioniõigused Euroopa Liidu institutsioonidele üle, samas kui talle määratud Euroopa Liidu pensionis ei lähe Belgia tööstaažile vastavad pensioniaastad arvesse. Selles kontekstis võib ülekandmist käsitada maksuna. See võimaldab Euroopa Liidu institutsioonidel CJ-i arvel rikastuda.
- 48 CJ leiab, et kui tõlgendada 21. mai 1991. aasta seadust nii, et see võimaldab olukorda, kus osa staaži ei võeta arvesse ei ühes ega teises skeemis, siis on see seadus vastuolus VIII lisa artikli 11 lõike 2 esimese eesmärgiga: tagada (enne Euroopa Liidu institutsioonide teenistusse asumist) omandatud õiguste säilimine. SFP on omakorda seisukohal, et VIII lisa artikli 11 lõikes 2 ei ole omandatud õiguste tegelikku arvessevõtmist selgelt sätestatud. SFP hinnangul ei nõua see säte, et omandatud ja üle kantud õigused annaksid tulemuseks soodsama vanaduspensioni. Belgia seaduses ei ole ette nähtud mingeid erandeid Euroopa Liidu maksimumpensioni puhuks, mis arvutatakse üksnes ELi teenistuskäigu alusel. SFP märgib, et CJ peab võtma vastutuse oma valiku eest ülekandmist taotlelda.

49 Kohtuasjades, milles tehti 10. novembri 1999. aasta kohtuotsus *Kristensen jt vs. nõukogu* (T-103/98, T-104/98, T-107/98, T-113/98 ja T-118/98, EU:T:1999:289), palusid viis Euroopa Liidu Nõukogu ametnikku tühistada otsused, millega keelduti neile tagasi maksmast seda osa EÜ pensioniskeemi üle kantud pensioniõigustest, mida ei võetud arvesse, kui personalieeskirjade VIII lisa artikli 11 lõike 2 alusel nende eeskirjade järgset pensioniõiguslikku staaži arvutati.

50 Seda, miks ülekantud jääki, mis jäi Euroopa Liidu pensioni arvutamisel arvesse võtmata, tagasi ei makstud, põhjendas nõukogu järgmiselt (vt kohtuotsuse punktid 29 ja 31):

„Kuna EÜ pensioniskeem põhineb seega solidaarsuse põhimõttel, väidab nõukogu, et ta ei ole kohustatud hagejatele tagasi maksma ülekantud summade jääki, mida ei ole pensioniõigusliku staažina arvesse võetud. Täpsemalt erinevad EÜ pensionisüsteemi aluspõhimõtted tavalise pensionifondi omast, kus igal kindlustatul on omamoodi „isiklik konto“, kuhu koguneb tema pensioni rahastamiseks mõeldud kapital. Ta lisab selle kohta, et igal juhul teeb asjaomane ametnik oma otsuse, et tema pensioniõigused EÜ skeemi üle kantaks, oma vabal valikul ja kaalutlustel“.

„Nõukogu järeldab, et eeltoodud kaalutlusi arvestades on hagejate argument ühenduste alusetu rikastumise kohta alusetu. Kuna pensioni maksmine koormab ühenduste eelarvet, oleks igasuguse tekkida võiva jäägi ülekandmine EÜ eelarvesse selle süsteemi solidaarse laadiga kooskõlas. Seda enam, et pensioniõiguste ülekandmine EÜ skeemi sõltub asjaomase isiku tahtest, kellel on õigus sellist ülekandmist taotleda või mitte.“

51 Üldkohus tühistas nõukogu otsused järgmistel põhjustel:

„39. Kõigepealt tuleb märkida, et kuigi on tõsi, et mõningatest personalieeskirjade sätetest, eelkõige artiklist 83 tuleneb, et iga ametnik ei saa oma sissemaksete täpset väärtust alati tagasi nii nagu kogumispõhimõttel põhinevates pensioniskeemides, ei saa nõukogu juhul, kui personalieeskirjades ei ole niiviisi sõnaselgelt sätestatud, üksnes solidaarsuspõhimõtte alusel siiski nõuda, et rahaline ülejääk, mis võib tuleneda riigisisestes pensioniskeemides omandatud pensioniõiguste ülekandmisest, kantaks EÜ eelarvesse.“

40. Sellega seoses tuleb rõhutada, et kui nõukogu otsustab oma vastava valdkonna norme kohaldades, et arvessevõetav pensioniõiguslik staaž ei või ületada nende aastate arvu, mil asjaomane isik oli riigisisestes põhiskeemides tegelikult kindlustatud, ja et EÜ pensioniskeemi võib vanaduspensioni saamiseks, millele endale kehtivad solidaarsuspõhimõttest tulenevad nõuded, sisse maksta ainult neile pensioniaastatele vastava summa, ei saa nõukogu siiski kõnealuse põhimõttega põhjendada seda, kui sellest tulenevat rahalist ülejääki ei maksta asjaomasele isikule tervenisti tagasi, sest asjaomane isik ei ole niiviisi üle kantud pensioniõigusi omandanud töösuhtes mõne EÜ institutsiooniga.

41. Nagu rõhutasid Euroopa Kohus, komisjon ja kontrollikoda oma vastustes Üldkohtu kirjalikele küsimustele, kuuluvad EÜ skeemi üle kantud pensioniõigused, mida personalieeskirjade VIII lisa artikli 11 lõike 2 kohaldamisel arvesse ei võeta, asjaomasele ametnikule ja need tuleb talle tagasi maksta.

42. Neil asjaoludel ei ole vaidlustatud otsused, millega keelduti hagejatele nende pensioniõiguste ülekandmisel arvesse võetud pensioniõigusliku staaži arvutamisest tulenevat ülejääki tagasi maksmast, põhjendatud ja need tuleb seetõttu tühistada“.

- 52 Selles kohtuotsuses väljendatud põhimõtted saab CJ-i olukorrale igati üle kanda.
- 53 CJ väidab, et 21. mai 1991. aasta seadus, milles on ette nähtud õiguste tagasivõtmatu üleminek EÜ institutsioonidele, põhjustab riski, et asjaomane isik kaotab võimaluse saada vanaduspensioni, millele tal oleks olnud õigus, kui ta ei oleks ametikohta EÜ institutsioonides vastu võtnud.⁵ See risk realiseerub eelkõige siis, kui selgub nii, nagu käesolevas asjas, et Euroopa Liidu teenistuskäik võimaldab tal iseenesest saada ELi vanaduspensioni maksimumsumma.
- 54 CJ-i sõnul võib selline risk kindlasti hoida kandidaati Euroopa Liidu institutsioonide teenistusse asumast. Kuna koostoimes VIII lisa sättega, mille kohaselt kantakse õigused üle alaliselt ametisse nimetamisel, tuleneb 21. mai 1991. aasta seadusest, et ülekandmistootlust ja õiguste üleminekut ei saa alates alaliselt ametisse nimetamisest tagasi võtta, võib see seadus järelikult minna vastuollu VIII lisa artikli 11 lõike 2 kohase ülekandmise teise eesmärgiga.
- 55 CJ on seisukohal, et liikmesriik, mille õigusaktid heidutavad tema kodanikke Euroopa Liidu institutsioonide teenistusse asumast, rikub ka ELL artikli 4 lõikes 3 sätestatud lojaalse koostöö põhimõtet.⁶ Selle põhimõtte kohaselt abistavad liit ja liikmesriigid täielikus vastastikususes austuses üksteist aluslepingutest tulenevate ülesannete täitmisel. Liikmesriigid kasutavad kõiki asjakohaseid üld- või erimeetmeid, et tagada aluslepingutest või liidu institutsioonide õigusaktidest tulenevate kohustuste täitmine. Liikmesriigid aitavad kaasa liidu ülesannete täitmisele ja hoiduvad kõigist meetmetest, mis võiksid ohustada liidu eesmärkide saavutamist.

⁵ 16. detsembri 2004. aasta kohtuotsus My (C-293/03, EU:C:2004:821).

⁶ Vt eelkõige 10. septembri 2015. aasta kohtuotsus Wojciechowski (C-408/14, EU:C:2015:591) ja 4. veebruari 2015. aasta kohtuotsus Melchior (C-647/13, EU:C:2015:54).

IV. Kokkuvõtte ja eelotsusetaotluse põhjendused

- 56 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvesse võttes tõstab siinne kohus esile kaks põhiprobleemi:
- esimene on see, et CJ-il ei olnud siis, kui ta pidi otsustama, kas oma Belgia pensioniõigused üle kanda või mitte, ehk siis, kui ta alaliselt ametisse nimetati, võimalik kindlaks teha, kas nende õiguste ülekandmine on talle kasulik. Kuna õiguste ülekandmine ja üleminek on algusest peale tagasivõtmatud, ei ole CJ-il siis, kui nende ülekandmine ja üleminek tegelikult realiseeruvad, enam võimalik seda vaidlustada. Vaidlustamine peab aga olema võimalik seni, kuni õiguste ülekandmine ja üleminek on tegelikult realiseerunud;
 - teine on seotud õiguste kui selliste ülekandmisega (sellises õiguste ülemineku vormis, mille raames SFP teeb igal kuul Euroopa Liidu institutsioonidele Belgia vanaduspensioni makseid, millele asjaomasel isikul on õigus). Kuna CJ-il oleks siis, kui tema pension arvutatakse üksnes tema teenistuskäigu alusel EÜ institutsioonides, õigus maksimumpensionile, põhjustavad pensioniõiguste ülekandmine ja üleminek siin alusetut rikastumist.
- 57 Käesoleval juhul on probleem Euroopa Liidu ametnike personalieeskirjade (kohtuasjas kohaldatavas redaktsioonis) VIII lisa artikli 11 lõikes 2 sätestatud reegli tõlgendamisega. Seega on Euroopa Kohtule vaja esitada eelotsusetaotlus.

V. Eelotsuse küsimus

„Kui liikmesriigi õigusnormides on ette nähtud, et Euroopa Liidu ametnike personalieeskirjade VIII lisa artikli 11 lõikes 2 ette nähtud õiguste ülekandmine ei toimu mitte nii, et sissemaksed kantakse üle, kui liidu ametnik alaliselt ametisse nimetatakse, vaid nii, et selles liikmesriigis omandatud pensioniõigused lähevad Euroopa Liidu institutsioonidele üle alates kuupäevast, mil ametnikul oleks tekkinud õigus sellele pensionile, siis kas eespool viidatud artikli 11 lõiget 2 ja Euroopa Liidu lepingu artikli 4 [lõikes] 3 sätestatud lojaalse koostöö põhimõtet tuleb – võttes arvesse ülekandmise eesmärke, nimelt et õigusi, mille liidu ametnik on mõnes liikmesriigis omandanud, saaks tema jaoks säilitada ja et Euroopa Liidu avaliku teenistuse atraktiivsus oleks tagatud – tõlgendada nii, et liikmesriigi õigusnormid peavad võimaldama ülekandmistootlust tagasi võtta kuni ajani, mil õiguste üleminek on jõustunud ja mil risk, et ametnik ei saa osales selles liikmesriigis kogunenud õigustest kasutada, on talle tegelikult teatavaks saanud?“